

kæmpet sig frem og har konsolideret sig økonomisk og politisk; saa vil dens Politik aldrig mere blive bestemt af de forholdsvis faa Idealister eller klartseende, saa vil den blive bestemt ved Gennemsnitstypen og ved Interesserne, som Gennemsnittet ser dem, være præget for stærkt af disse Interesser, være indsnævret af dette Syn og faa alt for lidt af det almindelige Syn, af Overblikket, af Samfundsinteressen. Teoretisk anerkender man ofte det skønne, ogsaa det ideelle, i alle de store Tænkeres og Økonomers Reformplaner o. s. v. Jordspørgsmaalet vedrørende, Mænd som Rousseau, Stuart Mill, Herbert Spencer, Henry Georges og fra vort eget Land Folk som Grundtvig og Martensen, Mænd, hvis Tanker man skatter, saa længe man ikke skal gennemføre dem i Praksis. Men for mig staaer det saaledes, at Tiderne nu i mangt og meget minder om Tiderne for et Aarhundrede siden, og ligesom vi den Gang opnaaede Jordreformer, der efter Datidens Forhold netop var afgørende for lange, lange Tidens Udvikling, fordi de lagde Grunden til hele den nuværende Bondestands Rejsning, Magt og Indflydelse, saaledes burde vi ogsaa nu under endda vanskeligere, mere truende Forhold hæve os op til Overblik og lægge en Plan for Jordspørgsmaalets Løsning, en Plan, der virkelig var gennemtænt og hvilede paa faste Principper, ikke et Bessermachen for 2—5 Aar ad Gangen. Jeg kan ikke indenfor Venstre eller det konservative Folkeparti, indenfor Storbesiddelsen eller indenfor Besiddelsen i det hele, finde de Mænd, jeg vil ikke sige de Reventlower eller Bernstorffer, men blot de Mænd, der kan og vil se stort paa dette Spørgsmaal og tage Jordspørgsmaalet op til den virkelige, alvorlige Løsning, som vor Tid kræver. Jeg kender ikke en eneste af de store Jordbesiddere nu til Dags og ikke en eneste Politiker, som i disse Aar har hævet sig op over den rene Opportunitetspolitik for Dagen og Vejen eller over sin Stands Interesser. Ganske vist er Diskussionen livlig i Blade og Tidsskrifter, baade om Georgeisme og forskellige Landboreformer i det hele, men det er kun Smaagrupper eller enkelte Mænd, der indenfor de Konservatives eller Venstres Rækker ønsker noget alvorligt gjort og vil se paa Jordspørgsmaalet som det store Samfundsspørgsmaal, det ikke mindst i Øjeblikket er. Resten er nærmest sur Kritik af den Art, som det ærede 7de Medlem for 5te Kreds (Gregersen) var inde paa. Man taler om noget andet; man taler om Arbejdsløshedsunderstøttelse, om Arbejdernes Demoralisation, om Ottetimersdagens Ulykker o. s. v.

o. s. v. Jeg kunde godt inklade mig paa denne Kritik, men jeg ser ikke, at den har det allerfjerneste med Ekspropriationsforslaget at gøre, og hvorfor skulde man ved denne Sags Behandling komme ind paa alle de gamle, ubeviste Paastande, der var tilstrækkeligt fremme, særlig i Folketinget under Arbejdsløshedslovens Behandling? Hvorfor skulde man endvidere drage Paralleller her mellem Landbrugets, det mindre Jordbrugs Stilling og Industriarbejdernes Stilling, naar der netop er den principale Forskel, at det ene Sted gælder det om at arbejde for andre under højst usunde, ubehagelige Forhold, hvor man selv kun faar en ringe Del af Udbyttet, og det andet Sted gælder det om at virke for sit eget og paa sit eget. Jeg ved ikke af, at der eksisterer nogen Regel om, at man ikke maa arbejde over 8 Timer, naar man arbejder med det, der interesserer en; derimod synes jeg, det er overordentlig fornuftigt at indføre den Regel, at man overhovedet ikke skal arbejde mere, end Samfundet er nødt til at kræve, naar det drejer sig om usundt, ubehageligt eller tvunget Arbejde for fremmede, som man ikke selv har nogen Interesse i. Men som sagt, jeg skal ikke fordybe mig nærmere i disse Spørgsmaal. Kun synes jeg, at naar Venstre er saa klar over den store Forskel, der er paa at være i Besiddelse af eget Brug paa Landet og at gaa som Industriarbejder i Byerne, naar man hævder, at Arbejdsløsheden i det hele er saa demoraliserende, saa kunde man vente, at man fra den Side havde Interesse i, at man kom til at skabe Adgang for saa mange som muligt til at naa de Kaar, de Velsignelser, man netop udpensler i Kritikken af de andre.

Jeg skal ikke fordybe mig i dette. Det vil der blive rig Lejlighed til ved andre Lejligheder. Jeg skal overhovedet ikke fordybe mig i den teoretiske Begrundelse af vort Syn, heller ikke i vort Syn paa Jordspørgsmaalet. Alle Onderne ved den hidtidige Udvikling og den nuværende Situation har jeg tidligere haft Lejlighed til at udtale mig om baade ved Lovforslaget om Fæstejord og ved Forslaget om Jord i offentligt Eje, og de tilsvarende Betragtninger var mit Partis Ordfører i Gaar inde paa i en samtidig jævn og dog saa indtrængende Tale. Desuden er de Betragtninger, der i Hovedsagen falder sammen med Georgeisternes og andres Kritik, tilstrækkelig kendte. Gode Udtryk har de faaet i forskellige Skrifter, bl. a. i et Skrift af Waage, nemlig hans lille Pjece om Landboreformer, udgivet i 1913, som jeg vil ønske, at ærede Medlemmer fra modsat Side vil fordybe sig